

Богдан АНТКІВ

КРАСА ВІРНОСТИ

(“ПРАПОРНОСЦІ”)

20 серпня 2001 р. пішов із життя видатний режисер сучасності, педагог, театральний діяч Сергій Володимирович Данченко. Театри, якими він керував: Львівський ТЮГ (1967-1970), Львівський академічний театр ім.М.Заньковецької (1970-1978), Київський національний театр ім. Івана Франка (1978-2001) – досягали найвищого мистецького рівня. Їхні творчі успіхи зумовлювалися трьома неперевершеними рисами таланту С. Данченка. Перша – уміння відчувати пульс часу і формувати репертуар. Друга – професіоналізм, висока культура й почуття міри. У спогаді, який подаємо, лаконічно, просто і щиро розкрита третя неперевершена риса Сергія Данченка – здатність об’єднувати в творчій роботі навколо себе визначні мистецькі особистості. Він умів переконувати у правильності прийнятих рішень, надихати колег на їх розв’язання, умів довіряти і не зраджувати. Йому була властива краса вірності.

Вірності мистецтву.

Вірності покликанню.

Вірності друзям.

Пропонований спогад – останній прижиттєвий рукопис актора театру ім.М.Заньковецької Б.Антківа, якого теж уже немає між нами. Текст написано на замовлення редакції журналу “Театральна бесіда”, яка люб’язно надала його для першої публікації у “Просценіумі”. Світлини подав народний художник України Мирон Кипріян.

У березні 1975 року в театрі ім. М.Заньковецької вийшла прем’єра за твором Олеся Гончара “Прапороносці”: цікаво тепер простежити, як творилася інсценізація і сама вистава... Трошки передісторії... Десь років зо два перед тим мною оволоділо нестерпне бажання інсценізувати роман О. Гончара “Прапороносці”, хоч я не дуже уявляв собі, як це можна буде поставити: війна, дуже багато пер-сонажів, весь час у поході... Але від цієї роботи я вже не міг відмовитися. Тим більше, що театр завжди був у пошуках нового репертуару.

Зробивши перший варіант п’єси, я відіслав її авторові роману. Олесь Терентійович, прочитавши, повернув мені п’єсу і категорично відмовив дати дозвіл на постановку. Я послався на те, що це перший варіант, він буде дорацьований із режисером і колективом у постановці і т.д., але це нічого не змінило. Даремно Олексій Ріпка, який хотів поставити “Прапороносці”, написав Олесеві Терентійовичу великого листа, в якому виклав характер майбутньої вистави, її стиль та ін. і просив дати згоду на постановку, але Олесь Терентійович був неблаганний. Пройшло декілька років. У театрі забули про це.

Приїхавши на роботу в театр, Сергій Данченко одного дня оголосив, що буде ставити “Прапороносці” О. Гончара. Я розповів Сергієві Володимировичу, що в мене є інсценізація, але Олесь Терентійович у постановці відмовив. Данченко сказав: “Я спробую, але інсценізувати роман буду сам, у мене є власний задум”. Звичайно, мені було прикро, але, сподіваючись, що Гончар не дозволить – заспокоївся.

Театр взяв до постановки “Прапороносців”. Я не міг зрозуміти, як вдалося С.Данченкові переконати Олеся Терентійовича і домогтися дозволу на постановку. Я насмілюся запитати Сергія Володимировича, а він відповів: “Це мій секрет”. І почалася робота.

Першу сцену – прихід Черниша у полк Самієва – почали нормально, робота була цікава, а далі все зупинилося. Сергієві Володимировичу не було часу писати сценарій, думав працювати просто за романом, а це не вдавалося. Підійшов до нього й кажу: “Може, я щось міг би вам допомогти?” – “Ні, – каже, – ви не зможете потрапити в мій задум, у мій план постановки, і в нас нічого не вийде”. Через певний час, подумавши, Сергій Володимирович визначив одну сцену і сказав: “Попробуйте і через два - три дні зробіть мені оце, я подивлюся”. На другий день я приніс сценарій, він почитав і визначив ще одну сцену. Коли я приніс ще й це, Данченко усміхнувся і сказав: “Підходить, беріться за роботу.” Я був щасливий: мені довірили.

Далі почалася активна робота, репетиції йшли без затримки. Сергій Володимирович приходив на репетиції підготовлений. Працювати було дуже цікаво.

Стало питання про музику. Данченко домовився з молодим композитором Володимиром Івасюком і запросив його на репетицію. Володя сів за рояль, мрійно задивився перед себе і затягнув м’яким

Сцена з вистави "Прапорonoсці". У ролях (зліва направо): Черниш – А.Хостікоєв, Брянський – Б.Козак, Сагайда – Ф.Стригун.

ліричним голосом пісню про знамено:

Я завтра їду на Україну,
Яку покинув так давно...
Цілую, ставши на коліно,
Моє полкове знамено ...

Всім сподобалося. Пісня була складена настільки просто і природно, що вже приспів підспівували всі:

Усе, що разом пережито,
В походах вистраждано, – все,
Я знаю, інший гордовито
Прапорonoсець понесе!..

Володя погодився писати музику. Це була його перша музика для театру, але це була така музика, що, здавалося, жодна інша тут не могла б підійти, настільки Володя Івасюк відчув стиль і атмосферу вистави.

Головний художник театру Мирон Кипріянов створив цікавий художній образ вистави: узбіччя шляху. Це допомогло уявляти рух полку, що прямував згідно з указкою "Л", котра час від часу з'являлася як дороговказ у напрямі руху полку.

Сергій Володимирович Данченко поставив дуже цікаву виставу.

На прем'єру приїхав автор роману Олесь Гончар. Був дуже задоволений, йому вистава сподобалася, принаймні так говорив.

На прем'єру приїхало також керівництво Київського російського академічного театру ім. Лесі Українки.

В театрі було свято!

Через кілька днів Сергій Володимирович сказав мені, що треба негайно зробити переклад п'єси російською, бо театр імени Лесі Українки взяв її до постановки, а Олесь

Терентійович дав згоду. Мені тяжко було в це повірити, і я зателефонував до Києва, розшукав Олесь Терентійовича на дачі, він підтвердив, що дав дозвіл, але переклад робити не буде: "Є авторизований переклад роману, зробіть по ньому переклад п'єси, вам це буде нескладно".

Окрилений такою новиною, я засів за переклад. Десь за два тижні С.Данченко вже повіз у міністерство культури готову п'єсу. Повернувшись з Києва, сказав мені: "Переклад у міністерстві, але все відміняється, – О.Гончар театрові відмовив". Я знову не можу повірити, телефоную до Олесь Терентійовича." Правда, – відповідає, – я передумав і відмовив. Вони краще від вас не поставлять. А взагалі, навіщо це? Йдуть у вашому театрі "Прапорonoсці", і досить: нехай собі йдуть".

Так закінчилася наша співпраця з Олесем Гончаром.

Вистава йшла довго, мала успіх у глядачів, особливо у шкільної молоді.

Ще одна приємна річ: 6 січня 1976 р. виставу "Прапорonoсці" висунули до участі в конкурсі на здобуття Державної премії імени Т.Шевченка. Та, на жаль...

У виставі були цікаві творчі удачі. Це Шура Ясногорська – Лариса Кадирова; Юрій Брянський – Богдан Козак; Володимир Сагайда – Федір Стригун; Євген Черниш – Анатолій Хостікоєв. Міцним стрижнем у виставі був Віталій Розстальний, що виконував дві ролі, фактично з'єднавши їх в одну: Ведучого та майора Воронцова. Вносив у виставу багато гумору Віктор Коваленко в ролі Хоми Хаецького. Досить оригінальним був старий художник Ференц у виконанні Бориса Романицького. У виставі було чимало зворушливих сцен. Та чи не найкращою була сцена "Краса вірності", яку на високому творчому рівні виконували Юрій Брянський – Богдан Козак, Володя Сагайда – Федір Стригун та Євген Черниш – Анатолій Хостікоєв:

"Брянський: І найвища, по-моєму, краса – це краса вірності. І хай би довелось мені бути на фронті двадцять, тридцять років... Бути ще сім раз пораниним, посивіти, постаріти, а я все залишався б їй вірним.

Сагайда: Знову краса вірності. Ти віриш у казку, Юрію.

Брянський: Хай навіть так. Хай навіть казка, але та казка світлтиме мені все життя.

Черниш: Я певен, що якби матері побачили, якими стають їхні сини на війні, вони не впізнали б нас...

Брянський: Все, все ми віддаємо тобі, Батьківщино. Все! Навіть наші серця. І хто не звів цього щастя, – цієї... краси вірності, той не жив по-справжньому".

Ми навіть часом думали, чи не назвати нашу виставу "Краса вірності".

7 жовтня 1998 р., м.Львів.

Bogdan Antik